

פרשת תולדות אהבה בכל מחיר?

הרב רפאל משה אלאלוף

"ויאהב יצחק את עשיו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב" (כ"ה כ"ח)

ברש"י: "בפיו. כתרנומו, בפיו של יצחק, ומדרשו, בפיו של עשו, שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו". מובאים ברש"י שתי דרכים לפרש מאמר הכתוב "כי ציד בפיו": לפי התרגום פירושו שהיה עשיו מאכיל את יצחק מצידו. ולפי המדרש פירושו שהיה עשיו צד את יצחק בדבריו כאילו הוא צדיק, (ששאל כיצד מעשרין את המלח והתבן).

וּשְׁתֵּי הַדְּרָכִים תְּמוּהוֹת בְּיוֹתֵר: וְכִי יֵשׁ מְקוֹם לְהַטִּיל דוֹפֵי בִּיצְחָק אֲבִינוֹ שֶׁאִפְשָׁר כְּבִיכּוֹל לְשַׁחֲדוֹ וּלְקַנּוֹת אֶת אֲהַבְתּוֹ בְּבָשָׂר וּמַגְדָּנוֹת?

ואף המדרש תמוה ביותר, וכי יצחק אבינו כ"כ תמים היה שבשאלות מגוחכות כאלה אפשר לקנות את דעתו ואהבתו? כיצד יתכן שיצחק אבינו אהב את עשיו למרות כל מעשיו הרעים והמקולקלים? ולא מסתבר שלא ידע ממעשיו, שהרי כולם הכירוהו כ"איש שדה". (וכן משמע ברש"י פרק כ"ז פסוק כ"א. וכן הוכיח ב"העמק דבר" בפרק כ"ו פסוק ל"ד). והלא רבקה אשתו ודאי ידעה מעללי בנה, וכי אפי' אשתו לא גילתה את אזנו על מעללי בנו?

וּמֵאוֹתוֹ הַטַּעַם יֵשׁ לְתִמּוּהָ עַל כֵּךְ שִׁיצְחָק אֲבִינוֹ הֶעֱדִיף לְבָרֵךְ אֶת עֵשָׂו מֵאֲשֶׁר לְבָרֵךְ אֶת יַעֲקֹב, וְכִי לֹא הִרְגִישׁ וְלֹא רָאָה אֶת צְדָקוֹתָיו שֶׁל יַעֲקֹב מוֹל רִשְׁעוֹתָיו שֶׁל עֵשָׂו?

הנה ב"ספורנו" מבואר שיצחק אבינו אהב גם את עשיו, ולא שאהב את עשיו יותר מיעקב. וכך מבאר ענין הברכות (בפרק כ"ז פסוק ד') שיצחק ידע שעשיו אינו ראוי לברכות ללא שיביא לו מטעמים ויקדש בכך את החומר ויהיה ראוי לברכה בזכות המצווה, ואכן כשברך את יעקב ברכו בלי לבקש המטעמים כיון שהרגיש בצדקותו וידע שאינו צריך לזה.

ומזה נראה לבאר שאכן ידע יצחק שיעקב צדיק ועשיו לא, אך הקפיד לראות מעלותיו של עשיו שלמרות רשעותו גם היה מקפיד ביותר על מצוות כיבוד אב, בהכנת מטעמים עבורו ובשימוש בכל עת, (וכן בכך שנמנע מלצער והמתין שימות כדי להרוג את אחיו), וכדרך לחינוכו התעלם ממעשיו הרעים והתיחס רק לציד שנתן בפיו ולשאלותיו המטופשות, והרעיף גם עליו אהבה כדי לחזק בו את מידת טובו ועי"ז לקרבו ולחזקו בעבודת ה'. ולכן ביקש ממנו לקיים מצוות כיבוד אב מיוחדת שעל ידה יוכל לרוממו שהנה גם הוא ממשיך את דרך אבותיו במעלות המיוחדות רק לו, ואף הוא זכאי לברכת ה'.

ובאמת מבואר ב"ספורנו" (פרק כ"ז פסוק כ"ט) שיצחק לא תכנן מלכתחלה לברך את עשיו יותר מיעקב אלא רצה לברך את יעקב ברוחניות ואת עשיו בגשמיות, מכיון שהכיר מעלותיו של כל אחד וחשב שכל אחד יוכל לעבוד את בוראו לפי תכונותיו שלו בדרכו שלו. (וזו החרדה שחרד כשגילה שברך את יעקב גם בגשמיות, וחשש שזה יפגום בעבודתו לפי תכונותיו - ע"פ שיעורי חומש ממורינו הרב וולבה ז"ל).

ובזה סלל לנו יצחק אבינו דרך לחינוך הבנים: להשתדל להתעלם (היכן ששייך - לאחר בחינה מדוקדקת וזהירות יתירה בס"ד) ממעשיהם הרעים, ולהתייחס רק למעלותיהם, ובכך לחזק את הטוב שבהם גם אם אינו גדול, שע"י כך יגדל ויתעצם החלק הטוב שבהם.

ובנוסף, לא למדוד כל אחד בהשוואה לאחיו או לאחרים, אלא רק ביחס לעצמו, במה הוא טוב ומיוחד, שאם את היחודיות הטובה שבו נרומם, ממנה נתפעל, ואותה נאהב, ימצא הוא את דרכו המיוחדת רק לו לעבודת ה' מתוך מעלותיו וכישוריו, ולא יבחר ח"ו בדרכי אחרת רק בגלל שנכשל בנסיונו להיות כמו אלה שאינו מסוגל להיות כמותם.